

- xii. 6750 - 1942. iv. 28. - vegyes - egyhangú;
6833 - " vi. 23 - törlési - egyhangú;
6899 - " x. 22 - teljes - egyhangú.

Doboz 1949. xi. 22. szám. kelt.

avatói címet: 102. /1942-43.

Rep: 1942. x.

Jogi: cum laude

"

A HUNGÁRSZÁGI KÖZTUDOMÁNYOS AKADÉMIA
 JOG-ÉS HITTANFELÜLVÉLYE
 84. 42. 43.
 Évk: 1942 évi szeptember 21.
 Budapest
 Dr. ...
 Dr. ...

Birálata kiadatik:

- Dr. Brassó János
- " Flachbartl János
- professor matematik.

Délcecu 1942. szept. 21 - én.

elfogadom. i. km
 e. i. délián
 D. 1942. IX. 22
 J. ...
 D. 1942. IX. 24. János

Az angol bűnvádi eljárás.-

Doktori értekezés.

I r t a :

Dr. Nabráczy Kéla
jogszigorló.

A 2420

Bevezetés.

E tanulmány keretében az angol bünvádi eljárásról kívánok áttekintő képet nyújtani, amely a szorosabb értelemben vett Angliára és a vele egy testet képező Walesre terjed ki. Írország ugyanis önálló, külön jogszolgáltatási szervezettel bíró területet képez. Skócia pedig, -amelynek nemcsak anyagi és alakijogszabályai, hanem jogi műnyelve és teljesen elütő- a jogszolgáltatás szempontjából, a szoros értelemben vett Angliával szemben, már valóságos külföldnek tekinthető.

I. fejezet.A büntető bíróságokról.

Az angol büntető jogszolgáltatásnak legfőbb fóruma, - amelynek hatásköre nemcsak a szorosabb értelemben vett Angliára, hanem Írországra és Skóciára, -sőt a gyarmatok nagy részére is kiterjed - az országgyűlés, a high court of parliament.

Az országgyűlés e hatóságát kétféleképpen, egyrészt mint törvényhozói, másrészt mint bírói hatalom gyakorolja.

Törvényhozói minőségében akkor gyakorol az országgyűlés büntető bíraskodást, amikor egyes jelentősebb bűneseteknek, a szokásjogban vagy az elavult régi törvényjogban megállapított büntetéstől eltérő módon való megtorlása céljából külön törvényeket alkot.

Ezenkívül az országgyűlés, illetve a lordok házának egy e célból választott bizottsága, egyes kivételes bűnesetekben, mint

fellebbviteli bíróság, sőt két esetben mint elsőfoku bíróság ítélkezik.

A lordok házának fellebbviteli bírászkodása, a birodalom mai óriási kiterjedése mellett, természetesen csak a legkivételesebb esetekben foglalhat helyet. Így ez tulajdonképpen már csak arra való, hogy a büntetőjog terén is fenntartassék azon alkotmányjogi elv, miszerint Angliában a jogszolgáltatásnak legfőbb fórumát a parlament képezi.

Ugyanez áll, és pedig fokozottabb mértékben a lordok háza által első fokban gyakorolt bírászkodás említett két esetére.

Az egyik eset ezek közül akkor áll elő, ha a képviselőház elhatározza, hogy valamely, a népet sértő közbüntettet a lordok háza előtt fog megtorolni.

A másik eset akkor fordul elő, ha valamely felsőházi tagsági jogosultsággal bíró főnemesi /peer-i/ családnak férfi vagy női tagja ellen a rendes büntetősbíróság előtt vádhatározatot hoztak. Az iratokat

ilyenkor az ügy végleges elbírálása végett a lordok háza elé terjesztik.

A tulajdonképeni rendes legfőbb büntető bíróságot Angliára nézve a Londonban székelő high court of iustice- nek büntető osztálya, a division of queen's bench gyakorolja.

A high court of iustice, a high court of apprellel alkotja a supreme court of judicature- t, amely körülbelül megfelel nálunk a Kuriának. Ez a bíróság az egyetlen, amely tisztán jogtudó elemekből van szervezve.

A queen's bench- nek -éppugy, mint a high court of iustice többi osztályának- részint felelővíteli, részint pedig elsőfoku bírósági hatásköre van. A queens bench ez utóbbi hatáskörét csak a legkivételesebb esetekben gyakorolja.

Az első fokban való bíraskodást igénylő és a sommás bíróságok hatáskörét tulhaldó büntetőügyek fölötti bíraskodást csaknem kivétel nélkül az e célból kiküldött korona-biztosok és a békebirák elnöklete alatt működő

esküdtszékek teljesítik.

Az esküdtszékek tárgyalása előtt emlitést érdemel a court for crown cases Reserved, vagyis a koronának fenntartott jogesetek bírósága. Ennek nincs külön szervezete, hanem eza high court of Justice- nek egy esetről-esetre alakuló tanácsa. Hatáskörébe azok a jogesetek tartoznak, amelyeket az elnöklő koronabiztosok vagy békebírák, különös elvi jelentőségük miatt, a folyamatban levő eljárás felfüggesztése mellett, ezen bíróság elhatározása elé terjesztenek.

A korona-biztosok elnöklete alatt működő rendes bíróságoknak neve court of assizes és Londonban: central criminal court. A békebírák elnöklete alatt működő bíróságoké pedig: courts of quarter session..

A court of assizes vezetésére kiküldött korona-biztos, - ha csak külön megbízást nem kap, - évenként négyszer tart tárgyalást. Egy kerületbe azonban 4-5 biztost is kiküldenek, -ha az ügyek sokasága szükség-

gessé teszi-, akik egy helyen, de külön termekben egyidejűleg vezetik a tárgyalásokat. Korona- biztosként rendszerint a queen's bench egy bírása, esetleg egy "queens's counsel" vagy legalább "sergeant" rangot viselő ügyvédet szokott kiküldeni. A kiküldést a korona nevében a queen's bench eszközli.

A court of assise- knek és a londoni central criminal courtnak hatáskörébe a fontosabb bűnügyek tartoznak. Körülbelül azok az ügyek tartoznak ide, amelyek nálunk a törvényszékek hatáskörébe vannak utalva.

A kisebb büntetendő cselekmények, amennyiben a sommás bíróságokhoz utalva nincsenek, a court of quarter session-ek hatáskörébe tartoznak.

A bíróságoknál a quarter session- nek, vagyis a kerületi békebírákból évenként összeülő közigazgatási tanácsnak egy e végből kiküldött három tagból álló albizottsága vezeti az esküdtszékeket. Ezen esküdtszéki intézmény dacára a bírák poli-

tikai hatóereje nagyobb Angliában, mint bárhol másutt. Hatalmuk nem önkényes ugyan, mert a "jury" korlátozza. Viszont a nemzeti arisztokrata érzés hatása alatt a jury általában kész a bíró sugallatára cselekedni és az esküdtszék különben sem ítél, csak a tények megállapításáról nyilatkozik.

Városokban és nagyobb politikai községekben /borough/ a court og quarter session- nek megfelelő esküdtszéki bíróságoknál az elnöki tisztet, a békebirák hármassága helyett, egy fizetéses jogtudó tisztviselő viszi, akit ezen minőségben recordernek hívnak.

A recorder rendszerint egymaga vezeti a tárgyalásokat. Csak fontosabb esetekben vesz, ha akar, maga mellé a volunteeerek hatáskörével bíró társakat. A recorder elnöklése alatt álló court of quarter sessiont court of borough session- nek nevezik.

Speciális szervezettel rendelkezik a nagyfontosságú londoni central criminal court. E bíróság az elnevezésén kívül főleg

azáltal különbözik a többi assize bíróságoktól, hogy az elbirálandó ügyek nagy halmaza miatt megszakítás nélkül folyton ülésezik.

A central criminal court-nál a tárgyalásokon hivatali diszöltönyben, külön emelvényen, London városának egy-egy tanácsosa, -alderman-, vagy esetleg maga a polgármester, a lord mayor is jelen van. Régen e városi főhivatalnokok maguk vezették a tárgyalásokat; ma azonban lefolytatásában nem vesznek részt, csak a régi szokásnál fogva vétetik fel évről-évre nevük a kiküldött koronabiztosok jegyzékébe. E régi szokásnak az a magyarázata, hogy az angolok nagy súlyt helyeznek mindazon külsőségekre, amelyek a birói tárgyalások méltóságának emelésére szolgálnak.

Az angol arisztokrata államban különleges nagy hatalommal rendelkezik a jogászok testülete. Európa minden régi államában a jogtudós nagy szerepet játszik. Elég megemlíteni azt a nagy hivatást, melyet a régi monar-

chikus Franciaországban betöltött. De Angliában még sokkal fontosabb a szerepe, mint bárhol másutt. Az ügyvédi kamara az a kapu, melyen át a születésüknél fogva oda nem tartozók legkönnyebben bejuthatnak az uralkodó osztályba. Az angol jogtudósok testületének hatalmas tiszteletdíjak kínálkoznak, jóval nagyobbak, mint más országokban. A kamara minden tagja, ha a parlamentbe beválasztották és ott egészen csekély ideig megmarad, megszerzi a jogot, hogy visszavonulásának napjától kezdve az adózók költségén éljen. Számtalan állást tartanak fenn számukra évi 1500-20.000 font között vállalkozó jövedelemmel. Ilyen összeget képvisel körülbelül a chief law officer of the crown jövedelme. Ez oly magas, hogy ha a szerencse valakit odasegit, hamarosan kénytelen helyét másnak átadni, mert különben a kartársak megsértődnek. Az egész magas tisztviselői kar -sőt, az alsóbbrendű tisztviselők is- az igazságszolgáltatásban az ügyvédi kamara tagjai közül kerülnek ki. A "judge" elnevezés,

vagyis a tulajdonképeni birói cím azonban csakis a supreme court of judicature tagjait illeti. E főbiróság számos tagja, mint országos méltóság, különös közjogi nevet visel. Így az ügyvédek és bírák testületének feje a lord chancellor, aki hatalmas jövedelmet -10.000 fontot élvez és tagja a Lordok Házának. Kinevezését a koronától nyeri. Állását kinevezési okirata szerint "quamdiu se bene gesserit" viseli.

Mielőtt a sommás bíróságok tárgyalására rátérnék, említést kell tenni a kivételes jellegű bíróságokról is.

Ilyen mindenekelőtt a koronát érdeklő bűncselekmények megtorlásának vezetésére hivatott, de ma már hatáskörrel alig bíró coroner által vezetett jury bíróság a court coroner. E bíróság hivatása, hogy vizsgálatot tartson olyan esetekben, amidőn a coroner értesülése szerint hire jár, hogy valaki gyanus körülmények közt halt meg. Ha a coroner által összehívott és vezetett jury ily esetben a vádat

megállapítja; a vádlott, a vád jogosságának megállapítására hivatott rendes bíróság mellőzésével, a bűnösség kérdésében itélni hivatott bíróság elé állítandó. A court of coroner bírói hatásköre tehát a jelölt esetben a vádhatározat hozatalra szorítkozik. E hatásköre törvény szerint fennáll ugyan még, de gyakorlatba alig vétetik.

Ugyanezt lehet elmondani a többi, csak bizonyos személyek vagy bizonyos ügyek elbírálására hivatott bíróságokról.

Legtöbb gyakorlati jelentősége van még közöttük az oxfordi és a cambridgei egyetem kötelékébe tartozó polgárok bűnügyeiben itálni hivatott egyetemi bíróságnak, a high steward court-nak. E bíróság, amelynél az esküdtek fele egyetemi polgárokból van véve, ma már csak a rendes jury által hozott vádhatározat alapján vád alá került és a nevezett egyetemek valamelyikének kötelékébe tartozó vádlott külön kérvényére alakul meg és hoz a bűnösség kérdésében ítéletet.

A sommás bíróságok, a *courts of summary jurisdiction*-ok némelykor tanácsban tárgyalnak és ítéleznek, de azért bátran nevezhetők sommás bíróságoknak, mert tanácstagjai közül mindig csak egy békebíró az, aki tényleg bíraskodik, társai csak segédkeznek neki. Sommás bírakként vidéken, ugy mint régente, a békebírák, városokban és nagyobb politikai községekben a helyüket pótló fizetéses tisztviselők, nagyobb városokban s különösen Londonban pedig az e célból szervezett *police court*-ok -rendőri bíróságok- járnak el.

Sommás bíraskodás alá csak azon a kihágásokkal párhuzamba helyezhető kisebb büntetendő cselekmények tartoznak, amelyeket az egyes törvények kifejezetten a sommás bíróságok hatáskörébe utalnak. E hatáskör ujabban a multhoz képest tágult ugyan, de azért még mindig fennáll a hatáskör terjedését megátlító azon intézkedés, hogy ha a konkrét esetben kiszabandó büntetés három havi szabadságvesztésnél többet tenne ki, az ügy -az eziránt megkérdezendő vádlottak kivánságára- eldöntés végett az illetékes jury-bíróság elé

terjesztendő. Hivatalból hasonló esetet követnek az esetben is, ha a bűncselekménnyel kapcsolatban valamely magánjogi kérdést is el kell bírálni.

A sommás bíróságok által hozott ítéletek a quarter sessionhez fellebbezhetőek, s ez végérvényesen dönt bennük.

A békebírák -peaces of justice-nek állása nobile officium. Tisztök kiterjed a kerület összes közigazgatási ügyeire. Ugy őket, mint a legtöbb esetben helyüket pótló jogtudó fizetéses tisztviselőket a helyi hatóság meghallgatása után a belügyminiszter -a home secretary- nevezi ki.

Az igazságügynek külön szakminisztere Angliában nincs. Az igazságügyi szakra vonatkozó törvényjavaslatok tárgyalásánál a kormányt a korona főügyésze, az attorney-general képviseli, aki a tágabb értelemben vett cabinetnek is tagja.

A bírósági személyzethez tartozik még a clerk és a sheriff.

Clerk elnevezés alatt általában egy fogalmazói teendőket végző fizetéses állandó tisztviselőt kell érteni.

A bíróságoknál s különösen az assize és a quarter session bíróságoknál szereplő clerk-ek alatt pedig olyan állandó jogtudós fizetéses hivatalnokok értendők, akik a bűnügyek előkészítéseinek és tárgyalásának vezetésében mindazon teendőket végzik, amelyek a bíráknak fenntartva nincsenek. Ilyen fenntartott teendő azonban kevés van. Ép ezért nem szabad a clerk-et a jegyző szóval fordítani. A clerk hatásköre sokkal önállóbb és kiterjedtebb mint nálunk egy bírósági jegyzőé.

Végül a sheriff egy birói közeg. Hivatása a birói rendeletek végrehajtása. Hatáskörének egyik fontos része az eskütek lajstromának összeállítása.

II. fejezet.

A közvád szervezetéről.

Angliában minden bűncselekmény megtorlásának vezetésére egyaránt hivatott állami ügyészség nincsen szervezve.

Nemrégén még szabályként állott, -ami elvben áll ma is,- hogy minden polgárnak, még ha nem is sértett, vagy károsult, jogában van a bűnvádi eljárást szorgalmazni, ámde ezt tenni senkinek nem áll kötelességében.

Régen az alkotmány ellen irányuló bűncselekmények megtorlásáról az attorney generalnak, a korona főügyészének, az egyes miniszteri ressortokat érdeklő intézmények ellen irányuló bűncselekményekéről pedig az illető ressortok ügyészeinek állott kötelességében gondoskodni. Így a sollicitors of the post office a postát, a sollicitors to the board of trade a kereskedelmet sértő

bűncselekmények megtorlása iránt intézkedtek, sőt intézkednek ma is.

A koronát közvetlenül nem érdeklő többi bűncselekmények megtorlásának biztosításáról az állam a legujabb időkig egyáltalán nem gondoskodott.

Az állami gondoskodás e hiányát a társadalomnak kellett pótolni. És az angol társadalom, amint a közélet egyéb terein úgy itt is pótolta és pótolja a szükségességeket.

Nagyobb városok, mint Liverpool, Manchester avégből, hogy a területén elkövetett bűncselekmények megtorlatlanul ne maradjanak már régi idők óta külön városi hivatalokat tartanak fent.

Egyesek társulatokat alapítottak, amelyeknek alapszabályokban körvonalazott célja bizonyos bűncselekmények megtorlásáról való gondoskodás.

A társadalomnak ilyen magárahagyottsága csak a múlt század végéig -1878-ig

tartott, amikor is a magánosok ellen irányuló bűncselekmények megtorlásának biztosítására az attorney-generalnak főhatósága alatt egy állami közvádlói hivatalt szerveztek. E hivatal azonban, melynek élén a director of public prosecution áll, nem tölti be azt a szerepet, amelyet a kontinensen az államügyészségek betöltenek.

E hivatal feladata ugyanis részben abban áll, hogy egyes, az attorney-general által időről-időre kibocsátott utasításokban megjelölt oly bűncselekmények tekintetében, amelyeknek a köz szempontjából kívánatos megtorlása panaszos hiányában vagy más okból elmaradna, a vádat vigye; részint pedig abban, hogy ugyancsak az időről-időre változó utasítások szerint, a hozzá forduló rendőri és bírósági hivatalnokoknak, valamint a magánosoknak bűnügyeik célirányos vitelében jogi tanácsot és támogatást nyújtson.

Habár a legujabb időkben hatáskö-

rébe sok új dolog is tartozik, olyan teendőket is végez, amelyek a kontinentális ügyészségek ügykörébe nem illenek.

III. fejezet.

A büntetendő cselekményekről.

A büntett, vétség és kihágás közötti különbségnek megfelelő jellegű különböztetést az angol büntetend^mő cselekményeknél nem találunk. A törvények különbséget tesznek ugyan treason, felony, misdemeanour és misprison közt. De e megkülönböztetések a régmúlt idők viszonyain és nem bizonyos elveken alapszanak.

Treason-nak azon bűncselekményeket azokták nevezni, amelyek a mi büntető törvényeink szerint felségsértést, hűtlenséget, vagy lázadást képeznek.

Felony névvel azon büntetendő cselekményeket jelölik, illetve jelölték a múltban, amelyeknek elkövetése a régi hűbéri jog szerint a hűbéres jószág elkobzását vonta maga után.

A büntetendő cselekményeket általában a büntető törvények misdemeanour-nak nevezik.

Misprisonnak hívják a kihágásszerű
kisebb büntetendő cselekményeket.

Különös rész.I. fejezet.A bünvádi eljárás lefolyásáról.

Angliában a vizsgálatot a közigazgatási és rendőri közegek által teljesített nyomozás majdnem absorbeálja. A bíró sohasem nyomoz, sohasem vizsgál, csupán felügyel a tárgyalás szabályszerű menetelére és meghozza az ítéletet.

A vád jogosságának és a vádlott bűnösségének kérdésében döntő két rendbeli jury- tárgyalást Angliában is megelőzi egy előzetes birói eljárás. Csakhogy ezen eljárás, a vezető bírónak imént jelölt szereplésénél fogva nem helyeselhető párhuzamba a kontinentális bünvádi eljárásokban megállapított birói vizsgálattal.

Ez előzetes eljárásnál -melyet legmegfelelőbbben előkészítő tárgyalásnak lehet

Magyar jog és jogtudományok története Debrecen

nevezni- a bíró feladata nem abban áll, hogy a jury verdictjének alapjául szolgáló képhez új anyagot gyűjtsön, hanem, hogy a már kész anyagból az első vázlatot elkészítse.

Az előkészítő tárgyalás a következőképpen folyik le:

Ha valamely békebíró előtt panaszt tettek, amely szerint a hatóságuk alatt álló területen valaki hűncselekményt követett el, a békebíró -vagy az illető tisztviselő a panasz tárgyának megjelölését magában foglaló idézéssel megidézi a panaszlottat; s ha az meg nem jelenik, elővezetési parancsot bocsát ki ellene. Sőt, ha a panasz írásban érkezett és a panaszló az abban foglaltak valóságát esküvel erősíti, a békebíró vagy az illető tisztviselő az idézés mellőzésével mindjárt elővezetési parancsot bocsáthat ki.

A tanúk előállítása ugyanúgy történik, mint a panaszlotté.

Az előkészítő tárgyalás csak korlátozottan nyilvános, mert a bíró a közönség köréből

bárkit indokolás nélkül kiutasíthat.

E tárgyalás azzal veszi kezdetét, hogy a bíró kikérdezi a panaszló által hivatkozott tanukat és felhívja a panaszlottat, valamint védőjét, hogy minden egyes tanunak kikérdezése után, azokhoz tetszésszerűen ellenkérdéseket intézzenek. Ez megtörténvén, kiveszi a tanuktól az esküt és aláírattja velük a jegyzőkönyvet. Ezután felszólítja a panaszlottat, hogy adja elő, amit a panaszra vonatkozólag netalán mondani akar; a egyszersmint figyelmezteti őt, hogy semmit sem köteles mondani, amit nem akar mondani, de amit mond, azt jegyzőkönyvbe veszik és a bűnösség kérdésében tartandó tárgyalás alkalmával ellene bizonyítékképpen fel fogják használni. E felszólítás és azt követő nyilatkozat után a tanuk kihallgatása következik.

A panaszlott saját tanuit ép úgy mint a panaszló maga kérdezi ki, de úgy a bírónak, mint a panaszosnak jogában áll hozzájuk ellenkérdéseket intézni.

A bíró ezután a panaszlott tanutól

is kivéven az esküt, vallomásaikat felolvastatja és a jegyzőkönyvet velük aláírattja.

Ha akár mert a szükséges tanuk nincsenek jelen, akár más okból, a tárgyalás elhalasztása szükséges: a bíró a tárgyalás folytatására 8 napon belül határnapot tűz ki s a tanuktól, ugyszintén a panaszlottól végrehajtó okiratot képező írásbeli nyilatkozatot, u.n. recognisance- t vesz arra nézve, hogy a folytatólagos tárgyalási határnapon meg fognak jelenni, mert különben a kiállított kötelező nyilatkozat értelmében a kincstárnak a meghatározott összeg erejéig adósaivá lesznek. Sőt a megállapított esetekben vizsgálati fogságot is rendelhet el a panaszlott ellen.

Az előkészítő tárgyalás befejezése után a bíró, ha a fejlemények alapján azt látja, hogy a panasz fenntartására jogos ok nem forog fenn, a panaszlottat elbocsátja.

Ha pedig ily okot lát fennforogni és az ügy végleges elbirálása egyes birói

hatáskörén kívül esik, elrendeli, hogy a panaszlott az ügynek végleges elbirálására illetékes jury-biróság elé állittassék.

Végül a panaszt, a tanuvallomásokat, a panaszlott védekezését, valamint a panaszlottnak, a tanuknak és a kezeseknek és esetleg a panaszosnak recognisance-ait jelentés kapcsán átteszi az illető büncselekmény elbirálására illetékes bíróság clerkjéhez.

Egyes nem súlyos büncselekményeknél megeshetik, hogy azok elbirálására az assize-biróság és a court of quarter session egyaránt illetékességgel bír. Ily esetben a bíró az iratokat azon bíróság clerkjének küldi meg, amely bíróság közelebbi időben tart a kerületben ülést.

A clerk a kapott iratok alapján megszerkeszti a vádindítványkép szolgáló vádtervezetet s azt a vád jogosságának kérdésében itélni hivatott jury, az u.n. grand jury elé terjeszti.

E vádtervezet, -miután az ugy a vád

jogosságának kérdésében döntő grand jury, mint pedig utóbb a bűnösség kérdésében döntő u.n. petty jury verdictjének alapul szolgál - nagyfentosságu étapja az eljárásnak.

A vádtervezet a törvény értelmében három részből áll: a bevezetésből, a tényállítás megjelöléséből és a befejezésből. Legérdelemlegesebb részét a középső rész, a tényállítás megjelölése tartalmazza.

E részben szabatosan kell, hogy meg legyen nevezve a panaszlott, a sértett, a károsult fél és kitüntetve az elkövetés helye és ideje, továbbá az illető bűncselekménynek akkép kell benne körülírva lenni, hogy a cselekménynek minden a törvény szerint lényeges alkotó eleme külön ki legyen tüntetve, végül a cselekménynek a panaszlott által történt elkövetése tekintetében, a panaszlott ellen határozott vádat kell tartalmaznia.

Egy vádtervezetben csak egy bűncselekménnyel lehet a panaszlottat vádolni;

kivéve, ha a panaszlott rovására eső többrendbeli bűncselekmény olyan, hogy együttesen folytatólagos bűncselekménynek tekinthetők. Ez esetben több bűncselekmény külön vádpontot képez.

Ez eseten kívül még két olyan eset, amelyben az egy panaszlottra vonatkozó vádtervezetben egynél több vádpont fordulhat elő.

Egyik eset az, amikor a bűncselekmény többféleképpen is minősíthető. Ekkor -nehogy a panaszlott a marasztaló verdict alól a vádtervezetben foglalt téves minősítés miatt meneküljön- minden egyes alternatíva külön vádpontként vétetik fel a tervezetbe.

A másik eset akkor fordul elő, ha a panaszlott a clerk tudomása vagy az előkészítő tárgyalás iratainak tanúsága szerint már előzetesen büntetve volt. Ekkor a korábbi büntetés ténye -ami éppugy, mint minden más vádpont külön bizonyítás és

†
 verdict tárgyát képezi- külön vádpont alak-
 jába foglaltatik.

Természetesen szabálykép áll, hogy a
 verdict csakis szorosan a vádpontokra vo-
 natkozhatik. E szabálytól annyiban van el-
 térés, hogy a vád jogosságának kérdésében
 döntő grand jury a bevégzett bűncselekményt
 kíséretnek, a kíséretet bevégzett bűncse-
 lekménynek minősitheti és hogy bizonyos ke-
 vésszámú, a törvény által taxative megállá-
 pitott esetben a bűncselekmény nevének meg-
 jelölése vagyis minősítése tekintetében is
 eltérhet a vádtervezetben foglalt minősítés-
 től.

Egy vádlevegélben rendszerint több
 bűntárs is vádolható. Kivételt képeznek
 azon bűncselekmények, amelyek tekintetében
 a törvény különleges rendelkezése ezt meg-
 nem engedi. Ily törvényes kivétel áll fenn
 pl. a hamis eskümél.

A vád jogosságának kérdésében és a
 bűnösség kérdésében döntő két rendbeli ren-
 des jury- tárgyalás ismertetése előtt emli-

tést kell tenni azon csak kivételes esetekben helyt fogható eljárásról, amelynél a főtárgyalást alakszerű vádtervezet szerkesztése és annak a nagy jury által való approbáltatása nem előzi meg, ahol tehát a bűnöség kérdésében ítélő jury előtt nem fekszik vádhatározat és a tárgyalás csupán csak a panaszlevél alapján történik.

Ilyen kivételes eljárásnak a törvény általában csak akkor ad helyet, amidőn a rendes vádeljárás a közérdek hátrányával járó késlekedést okozhatná. Ez az eljárás ugyanis elsősorban azon bűncselekményeknél jöhet tekintetbe, amelyek a hatóságok elleni erőszak és a hivatali büntettek kevésbé súlyos eseteinek felelnek meg.

A panaszt az ily bűncselekmények megtorlása végett az attorney general teszi. A panaszlevél a queen's benchnél nyújtandó be, amely bíróság az ügyet ritkán tárgyalja és bírálja el maga, hanem ezzel rendszerint a londoni central criminal courtot bizza meg.

A panaszlevélben az ügy állásának részletesen kifejtve kell lenni és az egész bizonyítási anyagot magában kell foglalnia.

Az attorney- general ezen panaszlevélnek neve: information ex officio.

Nyilvános rágalmazás és más ezekkel hasonló bűncselekmények kevésbé súlyos eseteiben magánosoknak is jogukban áll pusztán panaszlevelek alapján bűnügyeket, a vád jogosságának kérdésében itélni hivatott jury mellőzésével végtárgyalás elé vinni.

A magánosok által benyújtott e panaszlevelet information by master of the crown office- nek hívják.

Ezekután a vád jogosságának kérdésében itélni hivatott grand jury szervezete és eljárása a következő:

A grand jury legalább 12 és legfeljebb 23 tagból kell, hogy álljon.

Minden 21 és 60 év közötti férfi, akinek a törvény szerint időről-időre meghatározott évi jövedelme, illetve vagyona van,

Harmadik könyv a panaszlevél tárgyról.

ha becsstelenítő bűncselekmény miatt elítélve nem volt, felveendő az esküdtek kerületi, lajstromába. Katonák, köztisztviselők és hasonló államok mentesek az esküdti szolgálat alól.

A jury tagok főlajstromának összeállítását, és pedig ugy a grand jurynél, mint a bűnösség kérdésében döntő petty jurynél, az illetékes békebíró ellenőrző felügyelete alatt a községek előljárósága közvetítésének felhasználásával, a sheriff eszközli, aki az elkészített főlajstromot az illető bíróságok clerkjének őrizete alá terjeszti.

A clerk valahányszor a bíróság ülést tart, idejekorán értesíti a sheriffet, aki a szükséges számú tagok behívása iránt intézkedik és a behívottak jegyzékét a bíróságnak beterjeszti.

A vád jogosságának kérdésében itélni hivatott grand jury előtt a tárgyalás a következőképen megy végbe.

A kikiáltó /crier/ tudtára adja a jelenlévőknek, hogy a tárgyalás megkezdődött. Ekkor a clerk felolvassa a beterjesztett esküdt jegyzékét és a megjelentektől kiveszi az esküt. Ezután a bíróság elnöke ismerteti az elbírálandó vádtervezetet és felhívja a jury figyelmét az ügy azon mozzanatára, amelyek jogi szempontból különös figyelmet érdemelnek; amennyiben pedig szükségesnek tartja, megmagyarázza a vádbeli bűncselekmény és az azzal netalán könnyen összetéveszthető bűncselekmények közötti különbséget, végül kifejti a fenforgó esetre vonatkozó törvényeket.

A bíróság elnökének ez előadása: a charge.

A charge után a jury átveszi a clerk-től a vádtervezetet, külön helyiségbe vonul és ott a vád tanut kihallgatja. A tanuk valamásukra esküt tesznek.

A vád valamennyi tanujának kihallgatása után, a jury szótöbbséggel állapítja meg, hogy vajjon forog-e fenn jogos ok a vád

fenntartására, vagy nem és ha a hozott ~~verdict~~
~~et~~ szerint ~~jogosnak~~ látja a vád fenntartását,
 a vádtervezet hátlapjára "true bill"-t, el-
 lenkező esetben pedig "not true bill"-t je-
 gyez.

A grand jury a vádtervezet minden egyes pontja tekintetében külön verdictet köteles mondani. E külön verdictekben a jury az illető pontot vagy határozottan elfogadja, vagy visszautasítja. Módosításokat nem tehet rajta és úgy a vád elfogadására mint visszautasítására szolgáló imént említett szavakhoz sem megjegyzést, sem pedig észrevételt nem fűzhet.

A verdict után a foreman a visszautasított vagy az elfogadott és így a vádlevél erejére emelkedett vádtervezetet a bírósági elnöknek átnyújtja. Az elnök átvéve az átnyújtott verdictet, a grand juryt vagy feloszlatja, vagy pedig a jury elé újabb ügyet terjeszt.

Annak, hogy a grand jury valamely

vádtervezetet nem approbál, más hatálya nincs, minthogy azon ügyet azon birói üléstartama alatt tárgyalni nem lehet. A következő időszakban tartott birói tárgyalás alkalmával azonban az ügy ujából a grand jury elé terjeszthető.

Ha a grand jury verdictje valamely vádtervezetet approbálván vádlevél erejére emelt, de az előkészítő tárgyalás során, az ott jelölt módokon nem történt intézkedés, a tekintetben, hogy a vádlott a bűnösség kérdésében itélni hivatott jury előtt tartandó végtárgyaláson megjelenjen: erről a bíróság gondoskodik.

A bíróságnak és a bíróság utasítása alapján a sheriffnek erre célzó intézkedéseit az angol büntetőjogban processnek nevezik.

A vád jogosságának kérdésében itélő jurynek tárgyalását, ha az verdictjében a vádat jogosnak találta, rendszerint nyomban szokta követni a bűnösség kérdésében való végtárgyalás -trial.

Ez rendszerint más bíró vezetése mellett és mindig esküdtek előtt folyik le, mint akik azon ügyre vonatkozólag a grand juryben résztvettek.

E végtárgyalás első mozzanata az arraignment -, ami abból áll, hogy a clerk a vádlottat nevéen szólítva a korlát elé hívja, a vádlevelet előtte felolvassa és megkérdezi tőle: vajjon a vád tekintetében bűnösnek vagy nem bűnösnek -guilty or not guilty- vallja e magát.

A vádlott e kérdésre vagy semmit sem fog felelni, vagy bűnösnek fogja magát vallani, vagy pedig védekezni fog.

Ha a vádlott semmit sem felel -standing mute- a bíróság elrendelheti és rendszerint el is rendeli, miszerint a clerk mondja a vádlott helyett, hogy "nem bűnös" -aminek teljesen az a hatálya van, mintha azt a vádlott maga mondta volna.

Ha a vádlott magát bűnösnek vallja -answer of guilty- a bíróságnak nincs más

teendője, minthogy az eset részletei tekintetében meghallgatja a vád képviselőjét és kimondja az ítéletet -awards judgement.

Sulyosabb bűncselekményeknél ily beismerő vallomás esetében szokásban van, hogy a bíróság az ítélet kimondása előtt felszólítja a vádlottat, álljon el a beismeréstől és védekezzen.

A harmadik eshetőség az, hogy a vádlott védekezik -he pleads.

A védekezésnek legszokásosabb és általában véve legelőnyösebb módja az, hogy a vádlott a hozzá intézett kérdésre azt feleli: nem bűnös. Ez a general issue of not guilty.

Megeshetik azonban, hogy a vádlott e kategorikus tagadás helyett, a kérdésre azal válaszol, hogy bűnösségét kifejezetten vagy hallgatólag beismeri ugyan, de a további eljárást kizáró kifogást hoz fel.

E kifogások a következők lehetnek:

a./ A demurrer, vagyis azon kifogás,

amelyben a vádlott a terhére rótt bűncselekményt valószínűleg ismeri ugyan, de azt állítja, hogy ezen cselekmény a fennálló jog szerint nem alkotja azon bűncselekményt, amellyel ő vádolva van.

E kifogásra a clerk köteles válaszolni és bebizonyítani a kifogás alaptalanságát. A válaszra a vádlott vagy képviselője viszont válaszsal élhet.

Ezután a bíróság határozatot hoz, amelyben vagy elfogadja a kifogást és megszünteti a további eljárást, vagy pedig elveti azt és elítéli a vádlottat.

b./ A második ilyen kifogás az, amellyel a vádlott a bíróság illetékességét támadja meg -plea to the jurisdiction. Ennek elbírálása ugyan úgy történik, mint a demurreré.

c./ A harmadik a vádlevél alakja és szövege ellen emelt kifogás -plea to the abatement. E kifogás már nagyot veszített jelentőségéből, mert az újabb törvények ér-

telmében a bíróságnak jogában áll a vádle-
 vélben előforduló hibák körül azokat, a-
 melyek az ügy érdemét kevésbé érintik, a
 tárgyalás során kiigazítani. Ha tehát a vád-
 lott a vádlelél ellen alaposnak látszó ki-
 fogást emel, a bíróság azt nyomban kiiga-
 zítja.

Ily esetekben -legalább a felony-k
 tárgyalásánál, szokásba jött, hogy -mig
 ezelőtt ezen kifogás tárgyalása alapján ép-
 ugy mint a demurrernél mindenkor az ügy ér-
 demére vonatkozó határozatot hoztak, -mert
 a kiigazítás után határozatot egyáltalán nem
 hoznak, hanem a kiigazítás megtörténtével a
 vádlottat felszólítják, hogy az ügy érdemé-
 ben védekezzenek.

d./ Végül meg kell említeni a speci-
 al pleas in bar-, nak nevezett ily irányu
 kifogásokat.

Ezek azon kifogások, amelyeket a
 vádlott az alapon tesz, hogy a bűnügy res
 judirata- t képez, vagy hogy annak megtor-

lása neki királyi kegyelem útján elengedett.

Az elévülés azért nincs a további eljárást kizáró e kifogások közt felemlítve, mert az angol büntetőjogban az elévülésnek csakis a törvény által megállapított kivételes esetekben van helye.

A gyakorlatban e kifogásokat csak ritkán veszik igénybe. Az oka ennek abban van, hogy a vádlott a legtöbb esetben mind e kifogásokat a vád érdemére vonatkozó védekezésnek és esetleg jogorvoslatoknak keretében is sikernél érvényesítheti, -holott ha mindjárt ezekkel áll elő, elvágta maga előtt az ügy érdemében való védekezhetés útját.

E kitérés után vegyünk szemügyre egy szabályszerűen lefolyó végtárgyalást.

A vádlott a clerk által hozzáintézett kérdésekre azt feleli: nem bűnös.

Erre a clerk intézkedik a bűnösség kérdésében itélni hivatott petty jury meg-

alakítása iránt.

A petty jury megalakítása ugy történik, hogy a clerk felolvassa a beterjesztett esküdt jegyzékét és a megjelentek neveit egy dobozba teszi. Ezután pedig közli a vádlottal, illetve vádlottakkal, hogy akiknek neveit hallani fogják, azok lesznek az esküdtek. Ha valamelyik ellen kifogást akarnak tenni, tegyék meg a kifogást.

A kifogás, amit a vádlott tesz, - mert rendszerint csak a vádlottnak áll jogában az esküdtek ellen kifogást tenni-, vagy az egész jegyzékre, vagy pedig csak bizonyos számú egyénre fog vonatkozni.

Az előbbi kifogásnak a jegyzéket összeállító sheriff érdekeltségén vagy pártatlanságán, az utóbbinak pedig a kisorsolt esküdt érdekeltségén vagy kvalifikálatlanságán kell alapulnia.

A vádlottnak az egész esküdt-jegyzékre vagy az egyes esküdtekre vonatkozó kifogása tárgyaában a vád és védelem közt

szóbeli contradictorius eljárást tartanak.

A kifogás jogosultságának a kifejtettek alapján való elbirálása céljából két kifogástalan egyént esketnek fel, akiknek ~~ver~~dictje értelmében a bíróság kimondja a határozatot, amely szerint a kifogásolt esküdt jelölt el -, ugy el nem fogadtatik jury- tagul.

Az attorney- general-nak mint a korona képviselőjének, továbbá treason és felony esetében a vádlottnak is, az a joga van, hogy bizonyos számú esküdtet konkrét ok megjelölése nélkül is elvethet.

Amint a dobozból 12 olyan esküdtjelöltnek a nevét kisorsolták, akik érvényes kifogás alá nem estek, az esküt tőlük kivesszik.

Az eskü után kezdetét veszi a jury előtt való tárgyalás, amelynek nem kell okvetlenül egyhuzamban lefolynia.

Ha helyszini szemle tartása válik szükségessé, a bíró azt elrendeli és annak tartamára a tárgyalást felfüggeszti.

A jury előtt való tárgyalás azzal veszi kezdetét, hogy a kikiáltó -crier felhívja a jelenlévőket, hogy mindazok, akik a bűnügyben felvilágosítással tudnak szolgálni, álljanak elő, mert a vádlottak ítélőszékük előtt állanak ügyük elbiráltatása végett.

Ezután a clerk a korlát elé hívja a vádlottat, az esküdteknek felolvassa a vádlevelet és megjegyzi, hogy a vádlevéiben foglaltak tekintetében a vádlottat megkérdezték, de ő azzal felelt, hogy nem bűnös, s most az esküdtek tiszte abban áll, hogy a meghallgandó bizonyítékok alapján megállapítsák, vajjon bűnös-e a vádlott, vagy nem.

Ezután következik a bizonyítási eljárás -hearing. Először a vád érvényesítheti bizonyítékait, ami a következőképen megy végbe.

A vád képviselője megnevezi tanuit és kifejti, hogy mit akar velük bizonyítani.

A bíróság megesketi a nevezett tanukat és a vád képviselője kikérdezi őket.

E kikérdezés után a vádlott vagy képviselője intéz a tanukhoz a terhelő vallomások megerőtlenítése céljából ellenkérdéseket. Ez ellenkérdések az ügy érdemén kívül arra is vonatkozhatnak, hogy vajjon van e a tanunak a tanuskodáshoz joga. Így, hogy nincs e a panaszossal rokonságban, nem volt e becstelentő bűncselekmény miatt elítélve stb. Végül e védelem által tett ezen ellenkérdések tekintetében a vád képviselője saját tanujához új kérdéseket tesz.

A bíróság, ha célirányosnak tartja, mindenkor intézhet a tanuhoz, és pedig úgy a vád, mint a védelem részéről felhívott tanuhoz, kérdéseket.

A vád bizonyítékainak tárgyalásánál az eljárás ugyanaz, mint a védelemnél. A Vádlott képviselője előadja, hogy mit akar bizonyítani, megnevezi tanuit és kikérdezi őket. A vád képviselője ellenkérdéseket intéz hozzájuk, amik tekintetében a védelem képviselője újabb kérdéseket tehet.

Az okirat és az eskü által való bizonyítás tekintetében nincs különös említeni való.

Az összes bizonyítékoknak érvényesítése után a vád képviselője összegezi az eljárás eredményeit, amire a védelem saját szempontjából válaszol.

Ha a védelmnök esetleg mentő tanui nem volnának, a védelem képviselője saját tanuinak kihallgatása után tartja összegező beszédét, amire vádlott, illetve képviselője előadja a védőbeszédet.

A bizonyítási eljárás befejezése után a tárgyalás egyik legsajátosabb része az elnöklő bíró záróbeszéde -summing up- következik.

E záróbeszédében az elnöklő bíró kifejti a vád tartalmának vázlatos ismertetése után a fennforgó esetben alkalmazható jogszabályt, felvilágosító és utbaigazító megjegyzésekkel kísérve méltányolja az egyes bizonyítékok súlyát és azzal végzi szavait, hogyha minde bizonyítékok számbavétele után ész-

szerü kétségük volna az esküdteknek aziránt, vajjon bűnös-e vagy nem, mentség fel őt.

Az elnöklő bíró záróbeszéde után az esküdtek, ha valamely irányban netalán még kétségük volna, a bírósághoz, avagy a tanuhoz kérdéseket intézhetnek és a felvett jegyzőkönyv egyes részeinek, vagy egyes bizonyító okiratoknak felolvasását kívánhatják.

Ennek megtörténtével az esküdtek a verdict meghozatala végett szobájukba vonulnak.

A verdictet a bűnösség kérdésében egyhangu megállapodással kell hozni.

Ha ilyen megállapodás bizonyos időn át köztük nem jön létre, a bíróság elnöke feloszlatja őket és az ügyet más jury előtt újból tárgyalják.

Az egyhangu megállapodással hozott verdictet az esküdtek főnöke átadja a clerknek.

Szabályként áll, hogy a verdict min-

den egyes vádpont tekintetében csak arra szorítkozhatik, vajjon az abban foglalt bűncselekmény tekintetében bűnös e a vádlott, vagy nem. Vagyis szabályként áll, hogy a bűnösség kérdésében ítélő jury-nak verdictje csupán csak marasztalást vagy felmentést tartalmazhat.

Ha a bíróságnak a verdict ellen észrevétele nincsen: felolvastatja a röviden szövegezett jegyzőkönyvet, megkérdezi a vádat és a védelmet, hogy nincs-e megjegyzésük és kimondja a verdict alapján az ítéletet - judgementet. Az ítélethez az elnöklő bíró a közönség épülésére olyan megjegyzéseket csatolhat, amilyeneket célszerűnek tart.

A főtárgyalás vázolásának befejezésénél érdekes még megemlíteni azon sajátos szabályt, hogy midőn azon okból hoznak felmentő verdictet, mivel a vádlott a bűncselekmény elkövetésének idejében vagy a bűnper folyama alatt elmebeli fogyatkozás miatt

beszámíthatatlan állapotban lévőknek bizonyult,
a bíróság ítéletében köteles kimondani,
hogy a vádlott a király határozatáig fogva
tartandó.

II. fejezet.

A perorvoslatokról.

Az angol rendes bünvádi eljárásban két fő perorvoslatot kell megkülönböztetni. Ezek a motion in arrest of judgement és a writ of error.

A motion in **arrest** of judgement arra irányul, hogy ítélet ne legyen hozva és az eddigi eljárást megsemmisítsék.

E perorvoslattal közvetlenül a verdict után kell élni.

Ekkor ugyanis a bíró, mielőtt az ítéletet kimondaná, köteles a jegyzőkönyvet felolvastatni és megkérdezni a vádlottat, hogy nincs e ellene észrevétele. Ha a vádlott e kérdésre adott válaszában a jegyzőkönyvből kitűnő és sem a tárgyalás során, sem pedig a verdict által helyre nem hozott, főleg a vádlevélre vonatkozó, lényeges hibákat hoz fel, a bíróság a vádlott kérelmére

elrendelheti az ítélet felfüggesztését. Egyszersmint pedig, ha jónak látja, az iratokat a kérelem elbírálása végett a queen's bench-hez terjeszti, vagy pedig maga intézkedik a vádlottnak újbóli vád alá vonása iránt.

A vádlottnak a kérelme a motion in arrest of judgement.

Az ítélet meghozatala után a rendes perorvoslat a writ of error.

Csakis az ügy lényegére vonatkozó és a jegyzőkönyvből kitüntethető jogbeli hibák miatt van helye. Így pl. a csalásnál a ravasz fordulat nem igazoltatott.

A writ of error iránti kérelmet az attorney-generalnál kell benyújtani s csak ha ez akérelmet alaposnak találta, veszi a queen's bench az attorney-generalnak ezt bizonyító nyilatkozatára az ügyet tárgyalás alá. A tárgyalás a felek szóbeli meghallgatása mellett nyilvánosan megy végbe. A queen's bench ilyen esetekben,

miután csupán jogkérdések felett dönt, jury nélkül határoz. Itéletében a queen's bench vagy megsemmisíti, vagy jóváhagyja az elsőfoku bíróság eljárását és ítéletét.

E most említett két fő perorvoslaton kívül egyéb jogorvoslatok is vannak -motion for a new trial, appeal - de ezek inkább kivételes jellegűek.

Tartalom :

1. Bevezetés 2.. oldal
2. I.fejezet: A büntető bíróságokról..3.."
3. II. " : A közvád szervezetéről.16.."
4. III. " : A büntetendő cselekményekről
.20..old.
Különös rész.
5. I.fejezet: A bünvádi eljárás lefolyásá-
ról 22. old.
6. II. " : A perorvoslatokról . .49.. "

Debrecen.

Forrásmunkák:

1. Hilaire Belloc: Az ismeretlen Anglia.
2. Maitland: The Constitutional
 History of England.
3. Jog. I. évfolyam.
4. Jogi Lexikon.
5. Balogh Jenő: Az esküdtszékek rendszere
 Angliában.
6. A Lawrence Lowell: Grand jury.

BEBREGENI EGYETEMI KÖNYVTÁR
43267 1953. gyarapodási naplószám